
Prezentacja wystawy „Pamięć Polski. Lista Krajowa Programu UNESCO Pamięć Świata – 5. edycja” w Krakowie

W dniu dzisiejszym 28 sierpnia br. o godz. 11 miała miejsce uroczysta prezentacja wystawy „Pamięć Polski. Lista Krajowa Programu UNESCO Pamięć Świata – 5. edycja”. Ekspozycja jest częścią kampanii promocyjnej, towarzyszącej inauguracji Listy Krajowej Programu „Pamięć Świata”, poświadczającej wpisy na listę kolejnych cennych obiektów.

Na Listę wpisywane są obiekty dziedzictwa o fundamentalnym znaczeniu dla polskiej historii i kultury, dokumentujące ważne wydarzenia i działalność wybitnych osobistości, przechowywane na co dzień w polskich archiwach, bibliotekach i muzeach.

Dyrektor Archiwum Narodowego w Krakowie, prof. dr. hab. Wojciech Krawczuk wita gości przybyłych na wystawę „Pamięć Polski. Lista Krajowa Programu UNESCO Pamięć Świata – 5. edycja” (fot. Wojciech Staszkiwicz)

Program Pamięć Świata powstał z inicjatywy UNESCO w 1992 r. Jego celem jest utrwalanie znaczenia wielowiekowego dziedzictwa dokumentacyjnego ludzkości. Program zwraca uwagę społeczeństwa na konieczność ochrony i dostępności dokumentów o szczególnym znaczeniu historycznym, które stanowią świadectwo naszej kultury i cywilizacji. W ramach Programu tworzone są trzy kategorie list dokumentacyjnych pomników: lista międzynarodowa, listy regionalne i listy krajowe.

Dr Barbara Berska (ANK) przedstawia założenia programu UNESCO Pamięć Świata. (fot. Wojciech Staszkiwicz)

Polska Lista Krajowa Programu UNESCO „Pamięć Świata” powstała dokładnie 10 lat temu, w 2014 roku, w wyniku prac Polskiego Komitetu Programu UNESCO „Pamięć Świata”. W jego skład wchodzi przedstawiciele największych polskich bibliotek, archiwów oraz środowisk naukowych, a przewodniczy mu aktualny Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych.

W kolejnych czterech edycjach Programu, zrealizowanych w latach 2014, 2016, 2018 i 2021 na listę krajową wpisanych zostało ogółem 58 unikalnych świadectw najważniejszych wydarzeń i osiągnięć w polskiej kultury i historii z kilkudziesięciu różnych instytucji.

Tegoroczna – 5. edycja - zawiera 18 wpisów, wśród nich: rękopis „Chłopów”, akt detronizacji cara Mikołaja I, „złota bulla” języka polskiego sprzed ponad 600 lat, dzieła Henryka Warsa czy spuścizna Jerzego Kukuczki.

Na Liście znalazł się też przechowywany w Archiwum Narodowym w Krakowie, wystawiony przez Kazimierza Jagiellończyka w 1454 roku, dokument statutów nieszawskich, wystawiony dla ziemi przemyskiej i sanockiej. Statuty nieszawskie miały doniosłe znaczenie dla przyszłych

---

dziejów państwa i prawa polskiego, wprowadzały bowiem wyjątkowe zmiany ustrojowe. Ograniczając władzę króla i wpływy możnowładztwa, stwarzały szerokie pole do rozwoju swobód szlacheckich, a zarazem powiększały jej przewagę nad innymi stanami. Dokonane w Nieszawie powołanie do życia sejmików okazało się punktem zwrotnym w rozwoju parlamentaryzmu polskiego. Od tego momentu można mówić o początku rozwoju demokracji szlacheckiej a zarazem końcu przewagi politycznej możnowładztwa.

Wystawa „Pamięć Polski. Lista Krajowa Programu UNESCO Pamięć Świata – 5. edycja” na placu Szczepańskim w Krakowie (fot. Barbara Zbroja)

Inne „krakowskie” wpisy na listę to:

Praedicationes z zasobu Archiwum i Biblioteki Krakowskiej Kapituły Katedralnej, to kodeks datowany na ok. 800 rok, zawierający teksty 27 homilii, głoszone przez misjonarzy a następnie kapłanów diecezjalnych;

Przywilej koszycki, przechowywany w zasobie Muzeum Narodowego w Krakowie, w Bibliotece Książąt Czartoryskich przywilej generalny, wydany w 1374 r. dla całego stanu szlacheckiego przez Ludwika Węgierskiego;

Metryki Uniwersytetu Jagiellońskiego z lat 1400-1642 z zasobu Biblioteki Uniwersytetu Jagiellońskiego to najstarszy, kompletny zespół generalnych metryk uniwersyteckich w Polsce. Zawiera prowadzone przez Rektora Uniwersytetu Krakowskiego wykazy ogólne studentów, bez podziału na wydziały, kolegia czy nacje. Przez cały okres staropolski formuła zapisu pozostawała niemal niezmienna;

Zapis socjologiczny, cykl fotograficzny z lat 1978-1990 autorstwa Zofii Rydet, przechowywany w fundacji jej imienia, dokumentujący ludzi w przemijających realiach schyłku epoki PRL. Fotografie z Zapisu znajdują się w licznych placówkach muzealnych i galeriach w Polsce i na świecie, w tym tak prestiżowych jak: The National Museum of Modern Art (MoMA) w Nowym Jorku czy Biblioteque National de France w Paryżu.

Wystawa „Pamięć Polski. Lista Krajowa Programu UNESCO Pamięć Świata – 5. edycja” na placu Szczepańskim w Krakowie (fot. Barbara Zbroja)

Zobacz nagrodzone obiekty na stronie Pamięć Polski: <https://pamiecpolski.archiwa.gov.pl/>

Przygotowana ekspozycja ma formę wielkogabarytowego przestrzennej kompozycji miejskiej, będzie dostępna dla mieszkańców Krakowa i turystów całodobowo, również w świetlnej aranżacji nocnej do 14 września br. Wystawa będzie można oglądać w miastach, w których przechowywane są wpisane na listę obiekty dziedzictwa a zatem w Warszawie, Zamościu, Poznaniu, Katowicach, Wrocławiu.